

این شماره تقدیم می‌شود به

شهید

رضارک جان

مسیر ناتمام استقلال

روایت ملی شدن نفت از دیروز تا امروز

سرمقاله

◇ | مسیر صنعت نفت ایران را می‌توان داستانی از تلاش یک ملت برای دستیابی به استقلال دانست؛ مسیری که از نخستین سال‌های کشف نفت آغاز شد و با فراز و نشیب‌های فراوان، در نهایت پس از انقلاب اسلامی به مرحله‌ای تازه از خوداتکایی رسید. نفت در ایران از آغاز قرن بیستم نه تنها یک منبع انرژی، بلکه عرصه‌ای برای رقابت قدرت‌های خارجی و یکی از مهم‌ترین عوامل وابستگی اقتصادی کشور بود.

دوره امتیازنامه دارسی و پس از آن با شکل‌گیری شرکت نفت ایران و انگلیس (بریتیش پترولیوم)، بخش عظیمی از ثروت ملی ایران در اختیار مدیریت قرار گرفت که منافع آن با منافع ملت ایران همخوان نبود. سهم اندک ایران از صادرات، عدم شفافیت حساب‌ها، و نقش گسترده بیگانگان، صنعت نفت را به نمادی از سلطه اقتصادی بدل کرده بود. همین احساسی ناعدالتی بود که به تدریج بذر حرکت‌های استقلال‌خواهانه را در جامعه ایران پاشید.

در میانه قرن بیستم، جنبش ملی شدن صنعت نفت شکل گرفت؛ حرکتی که نمادی از ملی‌گرایی

مردمی پس از ناسیونالیسم تبارگرا و باستان‌گرایانه پهلوی اول بود و ریشه در خواست عمومی برای پایان دادن به این ساختار نابرابر داشت. تصویب قانون ملی شدن نفت در سال ۱۳۲۹، لحظه‌ای تاریخی و نمادی از اراده ملت برای بازپس‌گیری منابع خویش بود. اما این مرحله از ملی‌سازی، به دلیل فشارهای خارجی، بحران‌های اقتصادی، و سرانجام کودتای آمریکایی - انگلیسی ۱۳۳۲، نتوانست به ثبات لازم برای مدیریت ملی صنعت نفت دست یابد. اگرچه این حرکت شکست خورد، اما آگاهی و مطالبه مردمی برای استقلال اقتصادی را عمیق‌تر کرد.

پس از این دوره بود که صنعت نفت ایران مجدداً مسیر پیش از ملی شدن را طی کرد و عملاً در چارچوب محدودیت‌های جهانی و ساختارهای وابسته فعالیت می‌کرد. حضور شرکت‌های خارجی در بخش‌های مختلف، قراردادهای پیچیده، و کنترل خارجی بر بازار انرژی عملاً استقلال اقتصادی ایران را با چالش‌های جدی روبه‌رو ساخت. بدین ترتیب، رویای ملی شدن واقعی نفت در ذهن مردم همچنان ناتمام باقی ماند.

با پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، فصل تازه‌ای در این روند آغاز شد. یکی از نخستین اقدامات ساختاری، استقرار مدیریت کامل داخلی بر صنعت نفت و طراحی مدل‌هایی بود که هدف آن کاهش وابستگی و افزایش توان تولید، پالایش، صادرات و حتی توسعه فناوری داخلی بود. در این دوره، صنعت نفت ایران مسیر خود را به سوی استقلال نه تنها در سطح مالکیت، بلکه در حوزه مدیریت، عملیات، و زنجیره تولید طی کرد. تلاش برای گسترش ظرفیت‌های داخلی، تربیت نیروهای متخصص، و ساخت تجهیزات استراتژیک، نشانه‌هایی از این تحول بلندمدت بود.

دهه‌های پس از انقلاب شاهد چالش‌های فراوانی بوده است؛ از جنگ تحمیلی و تخریب زیرساخت‌های نفتی گرفته تا فشارهای اقتصادی و محدودیت‌های بین‌المللی. با وجود این موانع، روند خوداتکایی صنعت نفت متوقف نشد.

امروز، نقش نفت در اقتصاد ایران همچنان مهم است، اما نگاه به آن دیگر همان نگاه وابسته‌ی گذشته نیست. صنعت نفت پس از دهه‌ها تلاش به جایگاهی رسیده است که در آن اتکا به توان

داخلی، مدیریت ملی، و حفظ استقلال اقتصادی بیش از هر زمان دیگر مورد توجه قرار دارد. مفهوم «ملی شدن نفت» دیگر صرفاً به معنای تغییر یک قرارداد یا یک ساختار حقوقی نیست؛ بلکه فرآیندی تاریخی است که هدف آن ایجاد قدرت اقتصادی درونی و کاهش آسیب‌پذیری کشور در برابر فشارهای بیرونی بوده و هست.

بدین ترتیب، می‌توان گفت جنبشی که در دهه ۱۳۲۰ آغاز شد، اگرچه در مرحله نخست با مانع مواجه شد، اما بذران در تاریخ ماند و پس از انقلاب اسلامی به ثمر نشست. امروز ملی شدن نفت نه یک خاطره، بلکه با کنش‌های اخیر جمهوری اسلامی در مدیریت تنگه هرمز و قیمت نفت در تمامی دنیا مسیری است که همچنان ادامه دارد؛ مسیری که استقلال، خودباوری و اتکا به توان ملی را در مرکز خود قرار داده است.

لذا در پایان بپایه نیست اگر که بگوییم ما این روزها مسیر ناتمام استقلال در عرصه انرژی را به خوبی در حال طی کردن هستیم و بارقه‌های شکل‌گیری نظم جدیدی در عرصه انرژی را نه تنها در ایران بلکه در تمامی دنیا به نمایش گذاشته ایم. ♦

تحلیل راهبردی

از کنترل قیمت نفت تا هدف گرفتن زیرساخت‌های انرژی ایران

پالایشگاه نفت بندرعباس، میادین نفتی خوزستان (اهواز، ازادگان، مارون و گچساران) و نیروگاه های برق بالای ۱۰۰۰ مگاوات قابل پیش بینی است. هدف هم کاهش تاب آوری جامعه است. دشمن را دست گم گرفتن خطاست. حتما آسیب دیدن زیرساخت های حیاتی فارغ از معلق شدن توسعه اقتصادی کشور در آینده، بر تاب آوری همه جامعه موثر خواهد بود. آسیب به بنادر شمالی در شب گذشته هم بابت این است که راه تنفس احتمالی کشور از مبدا روسیه در صورت آسیب به پالایشگاه و کمبود فرآورده ها کاملاً بسته شود تا کشور در یک بن بست قرار بگیرد. امیدوارم اینبار نیز منتظر شهادت چند عزیز و حمله دشمن برای انتقام نمانیم.

◇ صحبت های ترامپ و مکرون را صرفا در چارچوب کنترل روانی بازارهای جهانی تفسیر کنید و بس. ترامپ بابت قیمت‌های نفت کشورهای حاشیه خلیج فارس که به بالای ۱۵۰ دلار کشیده شده و برنت و Wti بالای ۱۰۰ دلار، مکرون هم قیمت گاز در اروپا را پس از غیرعملیاتی شدن بلندمدت راس لافان و خط لوله لیبی می خواهد کنترل کند. تا صرفا از پیچ سرمای زمستان عبور کنند و بعدا فکری برای سال آینده کنند. وگرنه استراتژی دشمن واضح است؛ حمله به زیرساخت‌های حیاتی ایران با قدرت تمام. پس از حملات قبلی به پالایشگاه نفت تهران و حاشیه نیروگاه اتمی بوشهر و پالایشگاه های گازی پارس جنوبی، در ادامه حمله به پالایشگاه ستاره خلیج فارس (تأمین حدود ۵۰ درصد بنزین کشور)،

رشد
فانعی

خبرخوان

● نفت دبی ۱۶۷ دلاری شد

قیمت نفت برنت تا ۱۱۹ دلار بالا رفت و نفت دبی رکورد ۱۶۶٫۸۰ دلار را ثبت کرد. نفت اروپا و آفریقا به حدود ۱۲۰ دلار و نفت روسیه به بالای ۱۰۰ دلار رسید.

● رشد ۹۰ درصدی قیمت گاز در اروپا

با حمله ایران به تأسیسات LNG قطر و از مدار خارج شدن حدود ۱۷٪ ظرفیت صادراتی برای ۳ تا ۵ سال، بازار انرژی دچار شوک شد و سهام شرکت‌های آمریکایی مثل Cheniere و Venture Global جهش کرد.

● «مسیر ایران» در تنگه هرمز

فقط مسیر جزیره لارک امن است و البته پولی! لویدز لیست می‌نویسد، ایران به کشتی‌های منتخب اجازه می‌دهد پس از کسب تاییدیه قبلی، از مسیرهایی در داخل آب‌های سرزمینی اش در تنگه هرمز عبور کنند.

● پهپادهای ایران در قلب دو پالایشگاه کویت

وال استریت ژورنال: شرکت نفت کویت (KPC) به طور موقت عملیات خود را در پالایشگاه‌های مینا عبدالله و مینا الاحمدی پس از حملات پهپادی امروز متوقف کرده.

● تولید گاز امارات صفر شد

امارات اعلام کرد که تولید گاز این کشور اکنون صفر است و عملیات در تأسیسات اصلی گاز طبیعی به حالت تعلیق درآمده.

چند فاز از پارس جنوبی هدف قرار گرفته است؛ جایی که امروز فرزندان این سرزمین در صنعت نفت، شبانه‌روز برای جبران خسارت‌ها و بازگرداندن تولید در تلاش‌اند. در این میان، سهم ما ساده اما مؤثر است: کمی کمتر مصرف کنیم.

کاهش دمای خانه‌ها، خاموش کردن وسایل گرمایشی در فضا‌های بلااستفاده و توجه بیشتر به مصرف گاز. یک اقدام کوچک از هر خانه، یک همراهی بزرگ برای کشور.

#یک_شعله_کمتر